

GEMEENTE HILVERSUM
POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER: 14 035
WWW.HILVERSUM.NL

Aan de gemeenteraad
cc commissieleden
cc pers

DATUM 26 mei 2025
ZAAKNUMMER 1810723
BEHANDELD DOOR Wouter van den Berg
TELEFOON +31356292095
UW KENMERK
BIJLAGEN -
BETREFT Liquiditeitsproblemen Tomingroep en visie sociaal
ontwikkelbedrijf

Geachte raadsleden,

Op 9 mei 2025 ontving u de conceptbegroting voor 2026 en de jaarstukken over 2024 van het Werkvoorzieningsschap Tomingroep. U wordt in de gelegenheid gesteld om hierover in de raadsvergadering van 9 juli 2025 een zienswijze vast te stellen. De behandeling van de begroting van de Tomingroep op 9 juli 2025 was een natuurlijk moment geweest om u te informeren over liquiditeitsproblemen die recent zijn ontstaan. De liquiditeitsproblemen zijn echter dermate urgent dat wij deze raadsvergadering niet willen afwachten, maar u vroegtijdig en separaat willen informeren middels deze collegebrief. In deze collegebrief geven wij een toelichting op de recente ontstane liquiditeitsproblemen, de acties die worden ondernomen en informeren wij u over het visietraject dat gemeenten afzonderlijk en gezamenlijk doorlopen over sociaal ontwikkelbedrijven.

Aanleiding

In het voorjaar van 2024 is met u de conceptbegroting 2025 gedeeld voor het Werkvoorzieningsschap Tomingroep. Op dat moment liet de begroting zien dat er geen extra gemeentelijke bijdrage nodig was aan de exploitatie van Tomingroep tot 2028. De verwachtingen uit het bedrijfsplan waren dat na een verlies van € 500.000 in de jaren 2022 en 2023, er in 2024 en 2025 geen sprake meer zou zijn van verlies door efficiëntiemaatregelen in de bedrijfsvoering. Uit de meest recente cijfers (4e kwartaal 2024) blijkt dat Tomingroep net als veel andere sociaal ontwikkelbedrijven (financieel) onder druk staat.

Dit heeft verschillende oorzaken, onder andere:

- Het versneld uitstromen van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) doelgroep, deze ligt ruim 21% hoger dan was verwacht.
- De beperkte instroom van de andere doelgroepen uit de Participatiewet. Ondanks intensieve samenwerking met de gemeente en aanpassing van de instroomcriteria (onder andere de verlaging van het minimumaantal uren en het loslaten van de taaleis), is de instroom ruim 33% lager dan gepland.

- De relatief lage productiesnelheid die de doelgroep uit de Participatiewet (beschutwerk, banenafpraak en reguliere Participatiewet kandidaten) hebben, waardoor er meer mensen nodig zijn om dezelfde hoeveelheid werk uit te voeren.

Omdat de gehele populatie hierdoor sneller krimpt, kan Tomingroep niet voldoen aan door de BV aangenomen opdrachten. Om deze alsnog uit te voeren, huurt het bedrijf relatief duurdere inhuurkrachten in. Dit heeft geleid tot een veel negatiever resultaat dan verwacht: namelijk een verlies van € 2,9 mln. in 2024.

Dit maakt dat de financiële situaties van de BV en de Gemeenschappelijke regeling (GR) veel sneller kantelen dan verwacht. Door de aanhoudende tekorten in de exploitatie is er sprake van een tekort aan liquide middelen. Dit betekent overigens niet dat de onmiddellijke bedrijfsvoering in gevaar is, wel vraagt het om maatregelen om de situatie te beheersen. Daarom hebben het bestuur en de directie van Tomingroep de volgende maatregelen genomen:

- Alle gemeenten binnen de GR hebben ingestemd met het uitbetalen van de “Basisfinanciering bedrijfskosten”. Deze middelen zijn afkomstig van het Rijk en zijn bestemd voor sociaal ontwikkelbedrijven.
- In de Midterm review, die eerder aan uw raad is toegezonden, is de aanbeveling opgenomen om de directie van Tomingroep een doorlichting te laten doen van de bedrijfsvoering. De directeur van Tomingroep en de Raad van Commissarissen voeren deze opdracht uit en er zijn reeds diverse maatregelen genomen.
- Het Algemeen Bestuur en de directie van Tomingroep BV werken aan een (beperkte) garantstelling van het Werkvoorzieningsschap aan Tomingroep BV. Hiervoor heeft het Algemeen Bestuur inzicht gevraagd in de begroting voor 2025 van de BV. Dit wordt door Tomingroep aangeleverd op 1 juni 2025. Zodra de begroting beschikbaar is informeren wij u.
- Het bestuur heeft ingestemd met een verlenging van één jaar van het bedrijfsplan 2022-2025. Dit betekent dat het bedrijfsplan ook nog geldig is in 2026. Dit geeft gemeenten de gelegenheid om een visie op arbeidsontwikkeling en een sociaal ontwikkelbedrijf op te stellen.
- De gemeenten uit de GR hebben, mede op initiatief van Hilversum, een extra Algemene vergadering van Aandeelhouders georganiseerd op 16 april 2025, waarbij alle bestuurders aanwezig waren, om de Raad van Commissarissen (RvC) te bevragen over de huidige financiële situatie. De RvC heeft tijdens deze vergadering aangegeven dat zij samen met de directie nog ‘in control’ zijn. Zij hebben uitgelegd dat financiële sturing ingewikkeld is gebleken na de introductie van een nieuw ERP-pakket (financiële software) op 1 maart 2024. De implementatie verliep niet conform verwachtingen en de naweeën worden ruim één jaar later nog gevoeld. Er wordt nog steeds gewerkt om alle problemen in haar totaliteit op te lossen. Uit deze vergadering is verder naar voren gekomen dat het opleveren van een duidelijke visie voor de toekomst belangrijk is voor het voortbestaan van de infrastructuur. De gemeenten uit de GR versnellen waar mogelijk het traject om tot een visie te komen.

Hoewel het solvabiliteitsratio en de netto schuldquote zich zeer negatief ontwikkelen de komende jaren, is er vooralsnog voldoende eigen vermogen binnen de BV en de Gemeenschappelijke Regeling; dit is het Werkgeverschap (Schap). Dit vermogen zit echter vast in panden en productiemiddelen. De verkoop daarvan is niet op korte termijn realiseerbaar en heeft directe negatieve invloed op de infrastructuur van het sociaal ontwikkelbedrijf. Het verkopen van panden en machines is bijvoorbeeld lastig ongedaan te maken.

Tomingroep heeft de begroting van het Schap voor het jaar 2026 afgerond. Deze biedt minder inzicht en zekerheid over de daadwerkelijke situatie in 2026, omdat onderdelen van de begroting van het Schap rusten op de begroting van de BV voor 2025 – die op het moment van schrijven nog niet voorhanden is. Wij doen u zo snel mogelijk een raadsvoorstel toekomen zodat u uw zienswijze op de begroting kenbaar kunt maken. Dit is conform de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Tomingroep.

Planning Visie

In de commissievergadering Zorg, Welzijn en Samenleving van 11 september 2024 hebben wij u, naar aanleiding van de midtermreview, laten weten dat het college veel urgentie voelt om een toekomstperspectief te ontwikkelen voor de dienstverlening die momenteel door Tomin wordt uitgevoerd. De reden hiervoor is dat de financiële situatie van Tomin op korte termijn niet langer houdbaar lijkt. In dezelfde vergadering hebben wij aangegeven dat de gemeente Hilversum zich van stemming heeft onthouden over de uitkomsten van de midtermreview. De gemeente Hilversum kon zich in grote lijnen vinden in de analyse, conclusies en aanbevelingen, maar ondanks eerdere afspraken ontbraken een toekomstperspectief en een duidelijke duiding van de (financiële) urgentie. De huidige liquiditeitsproblemen bevestigen nu helaas dat erop zowel korte als op lange termijn acties noodzakelijk zijn.

Op korte termijn hebben we de directie van Tomin gevraagd om een doorlichting te doen van de bedrijfsvoering op het niveau van werksoorten, om beter te kunnen sturen op het operationeel resultaat. Tegelijkertijd neemt de druk en urgentie toe om een toekomstvisie te ontwikkelen op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf. Daarom hebben wij u in de commissievergadering van 11 september 2024 toegezegd een nieuwe visie te formuleren op arbeidsontwikkeling en de rol die het sociaal ontwikkelbedrijf daarbij vervult. Deze visie wordt, nadat deze op 25 juni 2025 in de commissie Zorg, Welzijn en Samenleving is besproken, op 9 juli 2025 aan u voorgelegd ter vaststelling.

Inmiddels wordt breed gedragen dat de huidige situatie vraagt om een toekomstvisie die meerdere jaren beslaat. Op 28 maart heeft het Algemeen Bestuur bevestigd dat ook de overige deelnemende gemeenten een visie gaan ontwikkelen op hoe zij aankijken tegen de sociale infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. De tweede helft van 2025 wordt benut om de visies van de afzonderlijke gemeenten in een vergelijkend perspectief te plaatsen en hieruit conclusies te trekken voor de onderlinge samenwerking in de toekomst en voor de rol van Tomin. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is dat de kwetsbare doelgroep die werkt via en bij Tomingroep, wordt en blijft ondersteund.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top